

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH
ARBETSVETENSKAP

”VI BEHÖVER ER, NI BEHÖVER OSS!”

En utvärdering av PAR-projektet i Biskopsgården

Louella Karlsson och Maya Lund Nord

Examensarbete för Kandidat i

sociologi, 15 hp

Handledare: Charlotta Thodelius

Termin/år: VT18

Abstract

Titel: "Vi behöver er, ni behöver oss!" - en utvärdering av PAR-projektet i Biskopsgården

Författare: Louella Karlsson och Maya Lund Nord

Handledare: Charlotta Thodelius

Examinator: Cecilia Hansen Löfstrand

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Tidpunkt: VT18

Antal tecken inkl. blanksteg: 69 515

Syfte och frågeställningar: Denna uppsats syftar till att, på förfrågan av Räddningstjänsten Storgöteborg, utvärdera genomförandet av PAR-projektet i Biskopsgården, för att utläsa huruvida det har haft en positiv effekt. Fokus ligger vid de deltagande elevernas upplevelser av insatsen för att undersöka om projektet har lett till en förändring i elevernas uppfattning av blåljusyrkena, och därmed en förbättrad relation mellan elever och blåljuspersonal. Analysen bygger på antagandet att resultatet av relationsarbetet, elevernas förändrade uppfattning, har varit beroende av dess utförande, instruktörernas tillvägagångssätt. Vi har därför både analyserat elevernas upplevelser och instruktörernas tillvägagångssätt för att urskilja vad som verkar ha fungerat väl och mindre väl i det relationsbyggande arbetet.

Metod och material: Studien baseras på en blandad metod med data insamlad genom observation av insatsen under vecka 11 2018 på Lundby Brandstation, samt analys av enkäter besvarade av de deltagande eleverna före och efter insatsen.

Huvudresultat: Enligt våra resultat har projektet haft en positiv effekt, både vad gäller elevernas uppfattning om blåljusyrkena och relationen dem emellan. I studien identifieras mer och mindre framgångsrika tillvägagångssätt och inslag som har förekommit under projektet, kopplat till respektive yrkesgrupp involverad i insatsen.

Nyckelord: Blåljuspersonal, elever, relationsskapande arbete, PAR-projektet, samverkansinsatser

FÖRORD

Vi vill inledningsvis tacka Räddningstjänsten Storgöteborg för att vi har fått följa och utvärdera PAR-projektet. Vi vill rikta ett särskilt tack till Pernilla Alsterlind för hennes hjälp och uppmuntran och till Lundby Brandkår för att vi har fått vistas hos er och genomföra vår studie. Ett självklart tack vill vi även ge alla inblandade i projektet, både polis, ambulansförare och brandmän, för att de har varit så tillmötesgående. Vi kan inte nog betona hur tacksamma vi är för vår handledare Charlotta Thodelius. Utan hennes stöd, råd, och motivation hade inte denna uppsats varit möjlig. Tack också till vår kursansvarige Micael Björk för att han introducerat projektet för oss.

Avslutningsvis vill vi tacka alla elever som har deltagit i projektet. Tack vare att de så tålmodigt har besvarat alla enkäter har vi fått en inblick i deras perspektiv och ett rikt material att utgå ifrån.

Innehållsförteckning

FÖRORD	
ABSTRACT	
BAKGRUND	5
PROBLEMFÖRMULERING	5
2.1 Syfte och forskningsfrågor	6
3. TIDIGARE FORSKNING	6
3.1 Social oro och kriminella attityder	7
3.2 Brottsförebyggande och relationsskapande insatser	8
3.3 Vad vi tar med oss från forskningsfältet	9
4. TEORETISKT RAMVERK	9
4.1 Social stigmatisering och in- & utgrupper	9
4.2 Modellinläring och ansvarsförskjutning	10
4.3 Begreppsförklaring & redogörelse för användandet av teorier	11
5. METOD OCH MATERIAL	12
5.1 Urval & genomförda observationer	12
5.2 Enkäter, urval och bortfall	14
5.3 Analystekniker	16
5.4 Studiens begränsningar	17
5.5 Etiska reflektioner och kvalitet	17
6. RESULTAT & ANALYS	18
6.1 Resultatet av den kvantitativa variabeln	19
6.2 Resultatet av vår kvalitativa data	20
6.3 Begreppsförklaring	20
6.4 Framgångsrika tillvägagångssätt	21
6.4.1 Att presentera sig själv som medlem av samma grupp	21
6.4.2 Uppmärksamhetshöjande attribut och motivation	23
6.5 Mindre framgångsrika inslag	25
6.5.1 Förutfattade meningar	25
6.6 Försvårande inslag	25
6.6.1 Ansvarsförskjutning	26
6.6.2 Det dubbelsidiga ansvarsförskjutandet	26
6.7 Sammanfattning av tillvägagångssätt och inslag	27
7. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	28
7.1 Nyckelinslag	28
7.2 Nådde man verkligen målgruppen?	29

7.2.1 Positiva redan före insatsen	30
7.2.2 Var verkligen de som mest behövde det på plats?	31
7.3 Skola D - den uteblivna skolan	31
7.4 Vår kvantitativa variabel	31
8. SLUTSATS	32
8.1 Avslutande reflektioner	32
Litteraturlista	34
Appendix 1	35
Appendix 2	37
Appendix 3	39

1. BAKGRUND

I media rapporteras ständigt om den ansträngda relationen mellan blåljuspersonal och ungdomar i svenska förorter, vilket kommer till uttryck genom bland annat stenkastning, bilbränder och upplopp. Brottsförebyggande rådet har identifierat 15 svenska stadsdelar, som benämns som *Urban 15-områden*, och alla präglas av en upplevd otrygghet, en hög förekomst av kriminalitet och ett lågt förtroende för polisen och deras arbete (BRÅ, 2016). Känslan av otrygghet, kriminalitet och den bristande tilliten till polisen vittnar om en splittring, en attityd som vänder sig mot det konventionella samhället och en tydlig känsla av “vi och dem”.

För att motverka denna splittring och skapa en bättre relation har en mängd satsningar och insatser gjorts i nämnda områden. Dessa satsningar har berört både relationsbyggande insatser för att stärka banden mellan ungdomar och blåljuspersonal och förebygga negativa attityder innan de har fått fäste, samt riktade insatser för att förändra redan etablerade attityder och motsättningar. Bland dessa insatser återfinns bland annat *Häfa i 5:an*, vars syfte är att motverka anlagda bränder och öka tilltron till Räddningstjänsten hos femteklassare i Göteborg och *Människan bakom uniformen*, som syftar till att motverka fördomar och förebygga kriminalitet hos ungdomar (Persson 2013, 8; Silva 2014, 4-5).

Ett nytt initiativ är PAR-projektet, ett samarbete mellan polis, ambulans och räddningstjänst, som startades 2017 och samma år genomförde en pilotinsats i Botkyrka i Stockholm. Insatsen går ut på att åttondeklassare i socialt utsatta stadsdelar får ägna en förmiddag åt dialog och interaktiva övningar tillsammans med blåsljuspersonal i närområdet. Syftet är att stärka relationen dem emellan och “skapa en ömsesidig förståelse och respekt” (Personlig kommunikation, se appendix 1). Då effekterna efter denna första pilotinsats visade sig vara mycket goda har projektet nu expanderat (Personlig kommunikation, se appendix 1), och i mars 2018 genomfördes ett pilotprojekt även i Biskopsgården i Göteborg, som är ett av Urban 15-områdena.

2. PROBLEMFORMULERING

På förfrågan av Räddningstjänsten Storgöteborg, har vi utvärderat PAR-projektet i Biskopsgården, för att bedöma huruvida projektledarna har lyckats uppnå sitt syfte att stärka relationen mellan blåljuspersonal och elever och därmed - om projektet har haft en positiv effekt. Vi har med hjälp av kvalitativ och kvantitativ analys av enkäter besvarade av eleverna, försökt kartlägga deras upplevelser av PAR-projektet för att utläsa om det har lett till en förändring i deras uppfattning om blåljusyrkena. Utöver det har vi genom observationer av insatsen undersökt hur ungdomarna har påverkats av instruktörernas tillvägagångssätt. Analysen bygger på antagandet att resultatet av relationsarbetet har varit beroende av dess utförande. Detta innebär alltså att elevernas upplevelser av insatsen är vår beroende variabel och instruktörernas tillvägagångssätt är vår oberoende variabel. Genom att analysera samvariationen mellan de två variablerna, vill vi urskilja vad som verkar ha fungerat väl, och mindre väl, i det relationsbyggande arbetet.

2.1 Syfte och forskningsfrågor

Vår uppsats syftar således till att undersöka om PAR-projektet har haft en positiv effekt samt identifiera vilka inslag och tillvägagångssätt som har fungerat framgångsrikt och mindre framgångsrikt i det relationsbyggande arbetet mellan blåljuspersonal och elever. I uppsatsen ska följande forskningsfrågor besvaras:

- 1) Har PAR-projektet haft någon påverkan på ungdomars uppfattning om blåljusyrkena och hur ser den i så fall ut?
- 2) Hur kan denna eventuella förändring förstås och förklaras teoretiskt i relation till insatsens genomförande?

3. TIDIGARE FORSKNING

Det har gjorts en mängd forskning inom områdena ungdomsbrottslighet, tillit, socialt utsatta områden samt kring relationskapande och brottsförebyggande arbete. Stor del av denna forskning har gjorts nationellt, med fokus på svenska riskområden och samhällsproblem, och då även vår uppsats rör svenska förhållanden är det enbart den forskningen vi har tagit med. Nedan följer ett urval av den forskning som har publicerats de senaste tio åren. Vi kommer både att presentera forskning som har varit direkt relevant för oss i vårt arbete, såsom andra samverkansinsatser och hur förebyggande åtgärder och riktade insatser genomförs på ett framgångsrikt sätt, men också mer grundläggande forskning rörande risker, ungdomsbrottslighet, blåljuspersonal och ungdomars inställning till denna.

3.1 Social oro och kriminella attityder

Nationella operativa avdelningen, NOA, författade 2017 sin tredje rapport rörande social ordning, kriminell struktur och svårigheter för polisen. Syftet var att öka kunskapen för att skapa bättre förståelse kring hur denna problematik kan komma att påverka samhällsutvecklingen i framtiden. Fokus läggs vid att kartlägga och förstå vilka negativa sociala utvecklingsprocesser som pågår i de socialt utsatta områdena, som exempelvis kriminaliserande processer hos unga. De områden som tas upp är de som karaktäriseras av låg socioekonomisk status, där det har kunnat urskiljas att kriminalitet har en inverkan på lokalsamhället. I dessa områden har en rad olika riskfaktorer identifierats, såsom exempelvis hög arbetslöshet och strukturella faktorer i bostadsområdets fysiska miljö. Det har även identifierats en stor riskgrupp ungdomar, vilka tros vara mottagliga för normbrytande beteende som leder till en kriminell livsstil, och dessa är främst män (Nationella operativa avdelningen (NOA) 2017).

Även Forkby och Liljeholm Hansson (2011) skriver om socialt utsatta områden, men lyfter ungdomarnas perspektiv. Detta i ett försök att nyansera bilden av förorter och hur det är att leva

och växa upp i dem, som en kontrast till den mediala bild som ges. Ungdomarna som Forkby och Liljeholm Hansson skriver om talar om en "vi och dem"-motsättning mellan ungdomar i förorten och polis, men även annan blåljuspersonal, en motsättning som kommer av bristande tillit. Problematiken kring tillit mellan medborgare och profession tas även upp av Björngren Cuadra och Fransson (2012). I boken lyfter man fram det komplexa förhållandet mellan professioner och medborgare ur ett professionsperspektiv. Björngren Cuadra och Fransson gör skillnad på begreppen förtroende och tillit och menar att förtroende riktar sig mot organisationer och system medan tillit uppstår i relationer mellan enskilda individer. De hävdar att för att de professionella skall kunna utföra sitt arbete krävs tillit från de mottagande och lyfter bland annat relationen mellan polis och medborgare. I ett försök att underlätta för dessa yrkesgrupper och hjälpa samhällsaktörer i deras arbete i områden präglade av social oro gav

3.2 Brottsförebyggande och relationsskapande insatser

Forskningsprojektet *Sociala risker, civilsamhällets omvandling och strategisk riskhantering - för en beredskap inför 2000-talets kriser* syftade till att identifiera och analysera sociala risker och deras orsaker, samt att utveckla metoder för att på bästa sätt motverka och hantera dem (Ek 2014). I en samlad rapport om projektet går bland annat att finna sociala risk- och skyddsfaktorer, som kommer av både strukturella förhållanden och livsvillkor, personbundna faktorer samt levnadsförhållanden. De lyfter bland annat vikten av att ge ungdomar ett socialt sammanhang vilket får ungdomarna att känna sig inkluderade.

En av de mer uppmärksammade satsningarna gällande brottsförebyggande och relationsskapande arbete med ungdomar är *Människan bakom uniformen*, som har analyserats av Rickard Silva (2014) ur ett brottsförebyggande perspektiv. Fokus i denna rapport ligger på hur aktörerna inom MBU arbetar, hur arbetet uppfattas av personalen som deltar samt hur de olika processerna gått till. Silvas analys fokuserar inte på själva effekten av projektet då han ansåg att "en tidsmässig förskjutning bör tas i beaktning" innan en faktisk effekt kan utläsas (Silva 2014, 40). Även Räddningstjänsten Storgöteborg har arbetat med insatser riktade mot unga och Persson har i sin rapport, *Att släcka innan det brinner: En utvärdering av socialt brandförebyggande arbete*, utvärderat deras socialt förebyggande arbete mot anlagda bränder

(2013). Rapporten behandlar både det arbete som utfördes av *Ungdoms- och Humanrestvärdesdelen* inom Häfa-enheten och *Häfa i 5:an*. I den undersöks hur Räddningstjänsten Storgöteborg arbetar med dessa frågor, varför de arbetar som de gör och vilka effekter detta arbete har på de ungdomar som deltagit i insatserna. Något som framkom i Perssons utvärdering är att det var osäkert huruvida insatsen lett till en minskad andel anlagda bränder, men att det däremot verkar ha lett till en mer nyanserad och positiv bild av räddningstjänsten och en ökad kunskap om bränder och risker.

3.3 Vad vi tar med oss från forskningsfältet

Den tidigare forskningen inom området har både redogjort för hur livet ser ut i socialt utsatta områden och identifierat eventuella bakomliggande orsaker till kriminella attityder. Det har även forskats på polisarbete, på relationen och tilliten mellan blåljuspersonal och invånare och på hur man på bästa sätt förbättrar den med hjälp av diverse brottsförebyggande och relationsbyggande insatser. Vad vi anser saknas och/eller det behövs mer av, är ungdomarnas upplevelser av sådana insatser. Då tidigare forskning främst berör de aktuella yrkesgruppernas agerande, har det lett till att ungdomarnas upplevelser inte synliggjorts i samma utsträckning.

Vi vill därför lyfta och identifiera vad som kan verka framgångsrikt i ett relationsbyggande arbete, samt vad som, i värsta fall, kan verka försvårande, baserat på observationer av både yrkesgruppernas och ungdomarnas deltagande samt ungdomarnas egna utsagor om sina upplevelser.

4. TEORETISKT RAMVERK

För att förstå hur positiva relationer skapas och vad som i det här fallet kan påverka ungdomars upplevelse av blåljuspersonalen negativt, har vi valt att använda oss av följande teorier: Erving Goffmans teori om *social stigmatisering*, Howard Beckers teori om *in- och utgrupper*, Albert Banduras teori om *modellinlärning* och Sykes och Matzas *tekniker för neutralisering* och *ansvarsförskjutning*. Vi hoppas med hjälp av dem kunna förstå och förklara vilka tillvägagångssätt som har varit framgångsrika och mindre framgångsrika vid en

relationsbyggande insats riktad till ungdomar.

4.1 Social stigmatisering och in- & utgrupper

Stigmatisering avser hur människor blir utstötta och dömda som avvikande baserat på misskrediterande egenskaper (Engdahl & Larsson 2011, 110-112). Stigmat kan uppkomma av misstag, oönskat beteende eller en oförmåga att följa samhällets regler eller normer och det är i slutändan de utan stigma, de som anses vara ”normala”, som avgör vilket beteende som är avvikande och därmed vem som blir stigmatiserad (ibid). Det kan också liknas vid social marginalisering, vilket medför en känsla av maktlöshet och utanförskap, samt en oförmåga att bestämma över den egna tillvaron och göra sin röst hörd (Lindblom 2013, 45). Lindblom lyfter vikten av att, ur en brottspreventiv synpunkt, uppmuntra individer att ta till sig samhällets lagar och värderingar och göra dem till sina egna samt att anpassa sig till, och investera i, det konventionella samhället (Torstensson & Wikström 1995, refererad i Lindblom 2013, 45)

Känslan av utanförskap för oss in på Beckers teori om in- och utgrupper, vilka kan härledas till den situation som ungdomar i socialt utsatta områden kan tänkas befinna sig i, där de, i brist på access till det konventionella samhället, blivit tvungna att skapa egna grupperingar med egna regler och normer. Vår identitet och självuppfattning påverkas till stor del av vår grupptillhörighet (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2013, 267-268). Ingrupper är de vi själva tillhör och dessa tenderar vi att favorisera då de påverkar vår självbild. Utgrupper är grupper utanför de vi själva tillhör, alltså *de andra*, och de ses ofta som sämre och lägre stående än ingruppen (ibid). Becker menar att det, i de grupper som av samhället har stämplat som avvikande, kan växa fram en subkultur, eller ingrupp, med gemensamma normer och värderingar. Denna avvikande grupp har alla samma avvikarstämpel, vilket skapar en samhörighet till följd av deras “gemensamma öde” och en känsla av att sitta i samma båt (Becker 2006, 44-45). Den negativa bilden av utgruppen skulle kunna förklara den bild av blåljuspersonal som kan finnas bland invånarna i socialt utsatta områden, och den bild av invånarna som kan finnas hos blåljuspersonalen, i media och i samhället i stort.

4.2 Modellinläring och ansvarsförskjutning

Modellinläring är relevant för vår granskning av insatsens genomförande. Teorin hjälper oss att analysera kommunikationen mellan ungdomar och blåljuspersonal, utläsa vad som är framgångsrikt och inte i det relationsskapande arbetet och förstå vad det kan bero på. Modellinläring utgör en del av social inläringsteori med ursprung i behavioristiska skolan och utgår från att vi lär genom observation. *Uppmärksamhet, bevarande, utförande och producerande* och *motivation* är fyra delprocesser Bandura urskiljt (Bandura 1977, 24-29; Helkama, Myllyniemi och Liebkind 2013, 80-83). Den första processen, uppmärksamhet, syftar till att observera. Sedan, för att kunna återskapa beteendet, behöver vi minnas och bevara det, vilket är den andra processen. Den tredje processen syftar till att beteendet härmas eller återskapas och tränas på tills det bemästras. Den fjärde processen, motivation, avser huruvida det är fördelaktigt att replikera handlingen. De delprocesser som är aktuella i vår analys är uppmärksamhet och motivation. Något annat som lyfts inom modellinläring och som kommer att tas upp i vår analys är vilka som påverkas av hot om straff eller andra påföljder. Bandura menar att sådant oftast bara avskräcker de personer som behöver det allra minst, det vill säga de som av olika anledningar redan tar avstånd från kriminella handlingar, exempelvis till följd av att de har för mycket att förlora på grund av sin roll i det konventionella samhället (Bandura 1977, 121). Personer med redan etablerade kriminella attityder kommer å andra sidan snarare att se dessa hot som exempel på hur de kan raffinera sitt kriminella beteende och på hur de bör agera för att inte åka fast (ibid). Ett annat sätt på vilket ett kriminellt beteende kan fortskrida är genom en rationalisering av dess effekter, vilket leder oss in på neutraliseringstekniker. Sykes och Matza beskriver fem tekniker för neutralisering; *förnekandet av ansvar, förnekandet av skada, förnekandet av offer, fördömandet av de som fördömer* och *högre lojaliteter*. Den fjärde tekniken, som i detta fall blir relevant då den är applicerbar på ansvarsförskjutning mellan olika grupper, innebär ett fokusskifte från det egna ansvaret för handlingen till de som fördömer handlingen. Beteendet hos de ungdomar som vänder sig mot blåljuspersonal i socialt utsatta områden kan neutraliseras och normaliseras genom att fokus förskjuts till blåljuspersonalens brister. Ett exempel på detta är hur poliserna i sitt arbete för att upprätthålla lagen kan beskyllas för exempelvis övervåld, oärlighet och/eller rasism, och lagbrott kan därmed neutraliseras och rättfärdigas (Sarnecki 2009, 240-241).

4.3 Begreppsförklaring & redogörelse för användandet av teorier

I analysen kommer våra resultat presenteras och förklaras med hjälp av ovanstående teorier. Det innebär att en rad begrepp, som vi identifierat ur teorierna, kommer att återkomma. Modellinläring används här för att analysera hur instruktörerna har gått tillväga för att påverka ungdomarna i den riktning PAR-projektet syftar till. Därifrån tar vi med oss begreppen motivation, som avser hur väl instruktörerna har lyckats motivera eleverna, och uppmärksamhetshöjande attribut, som syftar på hur instruktörerna har lyckats fånga elevernas uppmärksamhet genom användandet av sensorisk stimuli, såsom film och/eller interaktiva övningar. Vi kommer också att använda oss av Banduras resonemang kring hot om straff eller andra påföljder. Ytterligare begrepp av vikt är stigmatisering, som kommer att återkomma i vår analys då vi tar upp hur instruktörerna talat om och till eleverna baserat på deras förmodade grupptillhörigheter. Distansering och relaterbarhet är två begrepp vi utformat mot bakgrund av in- och utgrupper. De används för att analysera hur väl instruktörerna lyckas få ungdomarna att känna sig som medlemmar i det samhälle som många av dem kanske känner att de står utanför, och huruvida instruktörerna genom att förmedla en känsla av samhörighet lyckats skapa en bättre relation dem emellan. Från teorin rörande neutraliseringstekniker tar vi med oss begreppet ansvarsförskjutande, som hjälper oss att förstå hur det från både elevernas och instruktörernas håll sker en ansvarsförskjutning, som i längden påverkar deras relation negativt.

5. METOD OCH MATERIAL

För att undersöka huruvida PAR-projektet har varit framgångsrikt i sitt relationsbyggande arbete har vi utfört en fallstudie. Det innebär att vi har undersökt ett särskilt och fristående fall, eller "case", som i vårt fall har varit själva PAR-projektet och dess genomförande (Yin 2013, 281-295). Vi har använt oss av både kvalitativa och kvantitativa datainsamlingsmetoder, i form av observationer och enkäter. Vårt val av blandade metoder baserar vi på att vi ville få med både den bredd som kvantitativa metoder erbjuder och det djup som följer med kvalitativa metoder (Kaijser & Öhlander 2011, 30). Yin (2013, 276-281) framhäver även att kvantitativa och kvalitativa metoder kan komplettera varandra väl och att kombinationen av de båda kan ge ett mer övertygande resultat.

5.1 Urval & genomförda observationer

PAR-projektet ägde rum under fyra dagar i mars 2018 där vi, tillsammans med två andra studenter från Göteborgs Universitet, fanns på plats under hela projektveckan. Sammantaget resulterade detta i cirka 20 timmars observationer, vilka i kombination med vår övriga empiri har använts för att ta fram och förklara vårt resultat. I kort gick insatsen ut på att åttondeklassare från fyra skolor i Biskopsgården bjöds in, en skola i taget, till räddningstjänstens lokaler i Lundby för att tillbringa en förmiddag med föreläsningar och övningar med brandmän, poliser och ambulansförare. Projektledarna delade inledningsvis in eleverna i tre grupper, vilka därefter fick cirkulera mellan de olika yrkesgrupperna som alla höll i varsin 45 minuter lång "lektion". Varje lektion bestod av en föreläsning, med varierande mängd interaktiva övningar, filmer och frågestunder, som genomfördes av två utvalda representanter för respektive yrkesgrupp, vilka vi hädanefter kommer att benämna som *instruktörer*. Efter lektionerna åkte både elever, lärare och blåljuspersonal till respektive skola för att äta en gemensam lunch. Under veckan fanns vi på plats samtliga dagar och observerade både ungdomarna och blåljuspersonalen. Vi inledde varje dag med en kort introduktion av vilka vi var och varför vi var där, eftersom ett klagörande av den egna rollen minimerar oroskänslor hos de som observeras, vilket i sin tur får deltagarna att agera mer naturligt (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 29-30). Efter att eleverna hade delats in i grupper av projektledarna valde vi ut en av grupperna, som vi sedan följde under dagen och satt med under lektionerna. Vårt val av elevgrupper baserade vi på könsfördelning och gruppdynamik, och vi försökte här variera oss mellan de olika dagarna och täcka in så många olika gruppkonstellationer som möjligt.

Vi valde att utföra en öppen och delvis-deltagande observation, vilket innebär att de som observeras är medvetna om att en observation sker och att vårt syfte är att observera framför att delta (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 29-31). Som Yin (2013, 148) nämner kommer vår närvaro alltid att påverka dem omkring oss på ett eller annat sätt, men genom att hålla oss relativt passiva under observationen ville vi minimera vår påverkan i största möjliga utsträckning. För att öka kvaliteten i vår studie gjordes alla observationer i par, så att vi i efterhand skulle ha möjlighet att jämföra våra fältanteckningar och undvika vinklingar eller egna tolkningar av våra iakttagelser (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 28). Yin (2013, 146) beskriver observationer som "primära data", och åsyftar då att detta är data som vi samlar in

med våra egna sinnen, utan att först filtrera dem genom vad andra berättar för oss. Observationerna kändes därför som ett viktigt komplement till våra övriga datainsamlingsmetoder, enkäterna, som uteslutande bestod av elevernas egna utsagor. Genom observationer försökte vi också fånga upp det *outtalade*, som annars lätt kan gå förlorat. Här ingår både sådant som utelämnas på grund av att det anses olämpligt eller allt för känsligt, och sådant som utelämnas för att det tas för givet av de som tillfrågas (Kajiser & Öhlander 2011, 114). Vi människor har också en tendens att försköna, förändra och tillrättalägga våra tankar och känslor när vi exempelvis intervjuas eller svarar på enkäter, för att på så sätt leva upp till föreställda eller verkliga förväntningar hos frågeställaren. Med hjälp av observationer hoppades vi kunna ta oss förbi detta hinder, då man genom att iaktta individer kan se hur de *faktiskt* agerar i en situation och inte bara hur de *säger* att de agerar.

5.2 Enkäter, urval och bortfall

Studiens kvantitativa del utgörs av sekundärdata från enkäter. Den använda enkäten är utformad av projektledarna, som i sin tur har distribuerat den till eleverna och sedan vidarebefordrat den till oss. Viktigt att ta i beaktande är att då våra forskningsobjekt i det här fallet var ungdomar som på förhand valts ut av projektledarna har vi inte haft möjlighet att påverka hur själva urvalet av ungdomar gått till. Vi har däremot tagit del av allt material som har varit tillgängligt för oss, vilket är 208 enkäter som besvarats av de elever som deltog i projektet, både före och efter insatsen. Till följd av detta fick vi tillgång till en stor mängd redan anonymiserat material, vilket underlättade problematiken rörande etik. Det faktum att vi inte har varit med och utvecklat enkäten innebär att vi inte hade någon påverkan på dess struktur, men vår utomstående roll i både skapande och distribution gör också att vi helt kan utesluta vår egen påverkan (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 33-34). Valet att använda enkäter baserade vi på att det skulle generera ett brett och mätbart material, utifrån vilket vi skulle ha möjlighet att utläsa statistiska resultat och få elevernas egna utsagor i enkäternas kvalitativa svar. Nämnade resultat har vi sedan kunnat använda för att förklara det vi har observerat, på samma sätt som vi i våra observationer har kunnat identifiera möjliga förklaringar till våra statistiska resultat.

Vid vår analys av enkäterna var vi intresserade av frågor som kunde tjäna som underlag för en kvantitativ jämförande studie mellan elevernas inställning till blåljusyrket före och efter

insatsen. Dock visade det sig i ett senare skede att de enkäter som skapats av projektledarna endast innehöll en fråga med kvantitativa svarsalternativ som återkom i samma formulering i både för- och efterenkäten; frågan om huruvida ungdomarna kunde tänka sig att arbeta inom respektive yrke i framtiden (se appendix 3). Vi anser att denna fråga kan säga något om elevernas inställning till blåljuspersonalen, då bilden av yrket kan tänkas påverka bilden av de som utövar det och tvärtom, och därav har denna fråga använts i vår statistiska jämförelse mellan hur elevernas uppfattning såg ut före respektive efter projektet. Dessutom menar vi att denna fråga är väsentlig då instruktörerna själva talade om för eleverna att ett av syftena med att de var inbjudna till PAR-projektet var att de hoppades kunna motivera dem till att bli deras kollegor i framtiden.

Enkäten innehåller även flera kvalitativa frågor med öppna svarsalternativ, vilka har gett oss en djupare förståelse för elevernas tankar, känslor och upplevelser (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 33-34). Även de svaren har analyserats och används som underlag för vår uppsats. De kvalitativa frågor vi har använt oss av från förenkäten är frågorna om huruvida eleverna någonsin har träffat någon ur de olika yrkesgrupperna och hur det i så fall kändes, frågan om hur eleverna upplever att inställningen gentemot dessa yrken är hemma och bland kompisar samt frågan om vad de tänkte när de hörde orden polis, räddningstjänst och ambulansförare (se appendix 3). Från efterenkäten har vi använt oss av frågan om hur dagen på brandstationen upplevdes av eleverna (se appendix 3).

Sammantaget har, som tidigare nämnts, 208 enkäter besvarats av de medverkande eleverna. Totalt beräknades sammantaget 126 elever delta i insatsen, vilka vardera skulle få besvara enkäten två gånger, både före och efter, då enkätundersökningen baserades på ett totalurval. Hade alla de fått tillgång till enkäten och hade svarsfrekvensen varit 100% så hade det givit oss 252 enkäter. Då vi inte själva distribuerade enkäten kan vi inte veta om alla dessa elever fått tillgång till enkäten, vilket i sin tur leder till att vi inte kan mäta det faktiska bortfallet. Vi fick totalt tillgång till 208 besvarade enkäter och om en analys ändå görs på dessa siffror hade det inneburit en svarsfrekvens på 68% och ett bortfall på 32%. En analys av vad detta bortfall beror på är i vårt fall ej möjligt då vi själva inte distribuerade enkäten och inte heller vet om alla elever som deltog i projektet faktiskt fått möjlighet att besvara enkäten. Vad vi kan göra är att utifrån Brottsförebyggande rådets rapport

Skolundersökning om brott 2015 (BRÅ 2016, 19) diskutera vad bortfall bland skolungdomar, rent generellt, enligt dem brukar bero på. I rapporten kan läsas att den vanliga svarsfrekvensen för självdeklarationsundersökningar för ungdomar brukar vara mellan 70-90% (Aebi 2009, refererad i BRÅ 2016, 19). Bortfallet, som normalt varierar mellan 10-30%, kan då antas bero på sjukdom eller andra legitima orsaker (ibid).

Som tidigare nämnts deltog fyra skolor i Biskopsgården i projektet. Dock kommer en utav de skolorna, vilken vi i vår diskussion benämner som “ skola D”, att uteslutas ur både vår statistiska och vår sammanvägda analys till följd av att vi inte har fått tillgång till allt material från denna skola. Från dem saknas efterenkäter, vilket gör det omöjligt för oss att göra någon sorts jämförelse mellan elevernas inställning före kontra efter insatsen.

5.3 Analystekniker

Vid analysen av vår kvantitativa variabel från enkäterna använde vi oss av statistikprogrammet SPSS, i vilket vi matade in all vår data. Vi valde att använda oss av SPSS då det är det vanligaste programmet att använda för statistik och även det mest genomtänkta (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2003, 14). Vi valde sedan ut de variabler vi var intresserade av, det vill säga frågan om huruvida eleverna kunde tänka sig att arbeta inom de olika yrkena, och tog fram hur många procent som hade svarat “ja”, “nej” och “kanske” på frågan. Detta för att kunna se hur det skilde sig åt mellan de olika skolorna/dagarna och för att kunna mäta hur inställningen till yrkena eventuellt hade förändrats efter insatsen. Även de kvalitativa svaren i enkäterna har kodats och analyserats, för att förklara, förstå och underbygga det utfall som framkom av vår statistiska analys och få en tydligare bild av vad eleverna faktiskt *tyckte* före och efter insatsen. Här har vi bland annat sökt efter utmärkande och återkommande ord för att beskriva de olika yrkesgrupperna, för att på så sätt få en uppfattning om hur inställningen till blåljuspersonal och blåljusyrkena såg ut före respektive efter insatsen. Vi har även läst igenom de svar som fanns på frågan om hur eleverna upplevde dagen, för att kunna få en uppfattning om hur lyckade de olika dagarna var.

Fältanteckningarna från våra observationer har även de använts i vår analys. Anteckningarna

har inledningsvis gått igenom och jämförts för att kontrollera validiteten och utesluta att de fläckats av egna tolkningar. Därefter har de kategoriserats och tematiserats utifrån teoretiska begrepp. Vid tematiseringen kunde vi urskilja återkommande inslag och tillvägagångssätt som vi, genom en induktiv ansats, kunnat härleda till teoretiska begrepp, vilka fått utgöra vårt teoretiska ramverk. Dessa har sammanställts i matriser för att kunna urskilja vilka tillvägagångssätt och inslag som har varit avgörande för de olika yrkesgruppernas utfall, det vill säga hur elevernas inställning till yrkena förändrades till följd av insatsen (se appendix 2). De har sedan, i kombination med våra statistiska resultat och enkätens kvalitativa svar, använts för att förklara och förstå vårt sammantagna resultat. Vidare har nämnda tillvägagångssätt och inslag delats in i följande kategorier; framgångsrika tillvägagångssätt, mindre framgångsrika inslag och försvårande inslag. Dessa kategorier utgör tematiseringen i vår redovisning av studiens resultat och analys.

5.4 Studiens begränsningar

Den största begränsningen i vår studie är enkäterna och deras utformning. Vår ursprungliga tanke var att själva skapa enkäter, utformade för att på bästa sätt kunna tjäna som underlag för att mäta en eventuell förändring i relationen mellan elever och blåljuspersonal. Här ville vi bland annat ställa en fråga om elevernas bild av respektive yrke, följt av ikryssningsbara svarsalternativ på ordinalskalenivå från mycket positiv till mycket negativ. På så sätt skulle vi på ett effektivt sätt kunna mäta den möjliga förändringen, utan att själva behöva gå in och tolka egenformulerade svar på öppna frågor. Då projektledarna redan hade skapat enkäter med samma syfte valde vi dock att använda oss av dem, för att på så sätt undvika förvirring hos eleverna och komplicera arbetet för både oss själva och projektledarna.

En annan begränsning var kollektivtrafikens något oklara inblandning i projektet. Den ursprungliga planen verkade vara att de skulle ha en större inblandning än vad de i slutändan kom att ha, men av olika orsaker minimerades deras roll till att enbart bistå med skjuts till och från Lundby brandstation. Trots detta fanns flera frågor om dem fortfarande i enkäten, vilket verkar ha lett till en viss förvirring hos eleverna att döma av deras svar. Deras knappa inblandning har också gjort det omöjligt för oss att analysera deras medverkan utifrån vårt valda teoretiska ramverk.

5.5 Etiska reflektioner och kvalitet

Den första viktiga etikfrågan som vi har varit tvungna att ta i beaktande är den om forskareetik - det vill säga hur vi som forskare utför och presenterar vår forskning (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 41-42). I vårt fall har detta kunnat upprätthållas tack vare vår utomstående roll och det faktum att vi hela tiden har kunnat jämföra våra iakttagelser och tolkningar med varandra. Den andra viktiga etikfrågan berör forskningsetik, alltså förhållningssättet som forskare gentemot deltagare och vårt upprätthållande av individskyddskravet (ibid, 40-41). Individskyddskravet delas av Hammar Chiriac och Einarsson (2013) upp i fyra delar; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid, 40-46). Informationskravet innebär att studiens deltagare måste informeras om studiens utförande och dess syfte, vilket vi i detta fall gjorde genom en presentation av oss själva och vår roll i början av varje dag. Samtyckeskravet, deltagarnas samtycke kring medverkan, ansvarade projektledarna för, och vi har därmed inte behövt vidta några åtgärder för uppnå detta. Det tredje etiska kravet vi behövde förhålla oss till var konfidentialitetskravet, vilket innebär en försäkran om att de medverkande inte skall gå att identifiera (ibid). I vårt fall kändes konfidentialitetskravet särskilt viktigt, då relationen mellan ungdomarna och blåljuspersonalen i flera fall kunde tänkas vara ansträngd, och de ungdomar som har observerats och besvarat enkäterna lever i samma stadsdel som den blåljuspersonal som deltog i projektet. Då nämnda personal kommer att ta del av denna studie, ville vi inte under några omständigheter riskera att händelser och/eller ungdomar kunde identifieras. Enkäterna var anonymiserade redan från start, men vi har även varit mycket noggranna med att utesluta all övrig information som skulle kunna leda till igenkänning (se Dalen 2015, 23 för vidare diskussion). Det fjärde, och sista, kriteriet inom individskyddskravet är nyttjandekravet. Det avser att den inhämtade informationen enbart får användas till forskning och inte i något annat syfte, vilket i det här fallet inte heller har gjorts (Hammar Chiriac & Einarsson, 2013, 40-46).

Mellan etik och kvalitet råder ett ömsesidigt beroende och därav finns ett antal kvalitetskriterier som i denna studie varit relevanta. Det är viktigt att vi i vårt arbete hela tiden har tagit vår förförståelse i beaktande, då denna kan både hjälpa och stjälpa oss. Vi har haft en relativt tydlig bild av hur situationen mellan ungdomar och blåljuspersonal ser ut i svenska förorter, en bild vi skapat oss dels utifrån egen arbetslivserfarenhet i området och dels utifrån vad vi har sett och läst i media. Denna förförståelse går inte att suddas ut och ignorera, men förhoppningsvis har det faktum att vi hela tiden har kunnat diskutera med varandra, och i flera fall också ifrågasätta den

andres tankar, lett till ett mer kritiskt förhållningssätt (Hammar Chiriac & Einarsson 2013, 46-48). Även studiens validitet och reliabilitet har vi arbetat med kontinuerligt, genom att ständigt ta ett steg tillbaka och se så att vårt fokus ligger där det bör ligga och att vi besvarar de frågor vi avser att besvara (ibid).

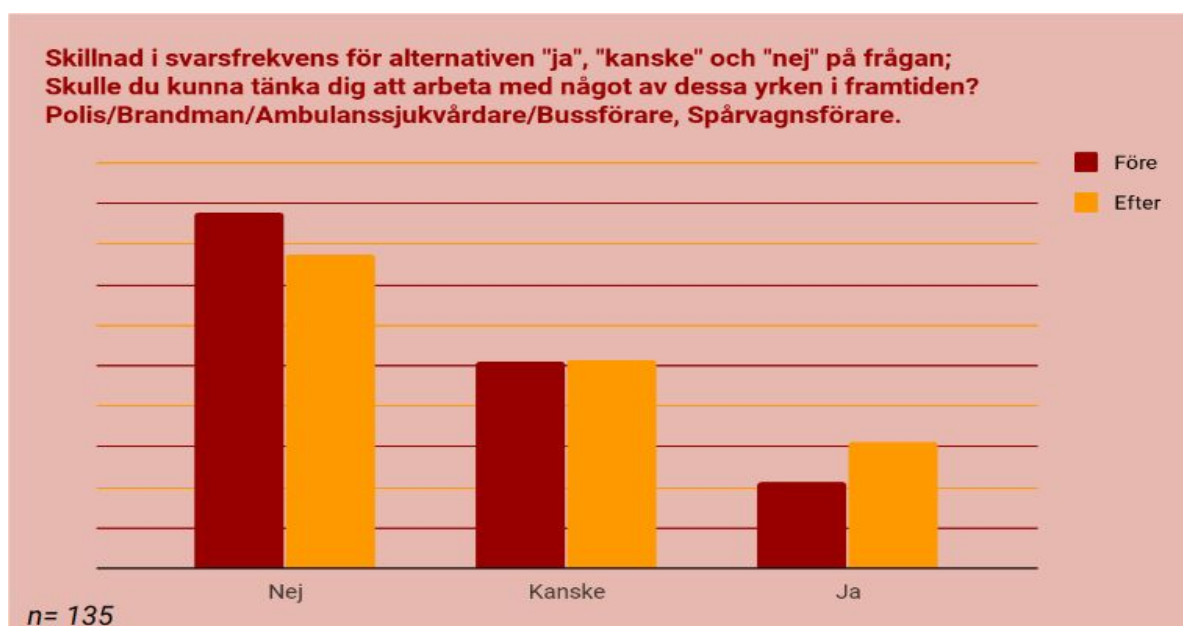
6. RESULTAT & ANALYS

I följande avsnitt kommer vi inledningsvis att redogöra för det statistiska resultat som framkommit då vi analyserat vår kvantitativa variabel, alltså frågan om huruvida eleverna kan tänka sig att arbeta med något av instruktörernas yrken i framtiden. Nämnda resultat kommer, i kombination med våra resultat från de kvalitativa enkätsvaren och fältanteckningar från våra observationer, att användas som en indikation på huruvida projektet har haft en positiv effekt eller ej. Då denna fråga ensam inte kan säkerställa ett resultat, baseras alltså vårt resultat på en sammanvägd bedömning av allt vårt empiriska material. Som nämnts i vår problemformulering utgår vi från, och bygger vår analys på, att vårt resultat är en direkt konsekvens av projektets genomförande och instruktörernas tillvägagångssätt. Därför kommer både de kvalitativa svaren och våra fältanteckningar, med hjälp av vår teoretiska ansats, också att användas för att förklara och förstå hur förändringsprocessen har sett ut - alltså vad som har varit framgångsrika inslag och tillvägagångssätt och inte i det relationsskapande arbetet med eleverna.

6.1 Resultatet av den kvantitativa variabeln

Den jämförande analysen av svaren på vår kvantitativa variabel, före respektive efter insatsen, har visat på ett blandat resultat. Somliga skolor påvisar en tydligare förändring än andra, men sammantaget kan en positiv effekt utläsas om än i vissa fall svag. Vad diagrammet nedan visar är förändringen i respondenternas svar före respektive efter projektet. Det som kan utläsas är en minskning i "nej-svar", en liten ökning i "kanske-svar" och en ökning i antalet "ja-svar". Resultatet talar dock om för oss att det de facto har skett en förändring hos ungdomarna och att den är av positiv karaktär. Vad som inte kan utläsas, till följd av enkätens anonymitet, är var förflyttningen skett. Vi kan dock, baserat på observation och enkätsvar, utläsa vad som kan ha påverkat förändringen. Vad vi som forskare, och ni som läsare, bör betänka är att denna

elevgrupp redan före projektet uppvisat en relativt positiv inställning gentemot blåljuspersonal, vilket kan tänkas ha påverkat det faktum att det positiva resultatet inte var så markant som det på förhand kunde antas bli, baserat på det goda resultatet i Botkyrka (se appendix 1). Möjliga orsaker till denna positiva inställning kommer vi att gå in på djupare i slutdiskussionen. Sammanfattningsvis kan sägas att instruktörerna har lyckats göra yrket mer attraktivt, vilket vi ser som en indikation på att det relationsbyggande arbetet har varit framgångsrikt. Skolornas utfall har vi sedan använt i våra matriser, för att på så sätt kunna göra kopplingar mellan dem och de olika tillvägagångssätt och inslag vi har identifierat och därmed vad som verkar ha fungerat framgångsrikt och mindre framgångsrikt under lektionerna (Appendix 2).

6.2 Diagram 1 * Skillnad före och efter för alternativen “nej”, “kanske” och “ja” på frågan; Skulle du kunna tänka dig att arbeta med något av dessa yrken i framtiden? Polis/Brandman/Ambulans/Bussförare, spårvagnsförare

6.2 Resultatet av vår kvalitativa data

En sammanvägd bedömning av vår kvalitativa data visar även den på att PAR-projektet har haft en positiv effekt, då majoriteten av de svar vi har läst i efterankäterna har varit av positiv karaktär. Även i våra observationer har vi kunnat urskilja flera tecken på att det relationsbyggande arbetet har varit framgångsrikt, men för att kunna avgöra om så verkligen är fallet har vi förankrat våra iakttagelser i teori. Detta har vi också gjort för att förklara *varför* det

kan ha fungerat. Genom att analysera de tillvägagångssätt och inslag som förekom under insatsen och hur de teoretiskt sett kan tänkas fungera, har vi kunnat identifiera framgångsrika och mindre framgångsrika inslag och tillvägagångssätt, som kommer att presenteras nedan.

6.3 Begreppsförklaring

För att bedöma effekten av PAR-projektet utifrån våra valda teorier har vi analyserat våra fältanteckningar och då kunnat urskilja olika tillvägagångssätt och/eller inslag som förekommit under insatsen. De begrepp vi har tagit med oss från teorierna förklaras kortfattat i stycket nedan.

Relaterbarhet handlar här om huruvida instruktörerna anammade elevernas språk och jargong och om de lyckades identifiera sig som "tillhörande samma grupp". Även brobyggande syftar på om instruktörerna har lyckades suddat ut gränserna mellan "vi och dem", samt om de gjorde sitt yrke uppnåeligt och möjligt för eleverna. Begreppet distansering å andra sidan avser om instruktörerna har belyst eller understrukit skillnader mellan dem och eleverna. Uppmärksamhetshöjande attribut innefattar interaktiva övningar eller sensorisk stimuli, såsom film. Motivation syftar på uppmålandet av fördelar med yrket och fördelar med att vara en del av det konventionella samhället. Med konsekvenser/påföljder åsyftar vi hur det talades om konsekvenser och påföljder med eleverna under lektionerna och med stigmatisering syftar vi på huruvida instruktörerna talade med eleverna som att de själva, eller människor i deras direkta närhet, var kriminellt inblandade och på hur instruktörerna förhöll sig till eleverna beroende på deras kön.

6.4 Framgångsrika tillvägagångssätt

Nedan presenteras olika sätt på vilka instruktörerna har lyckats överskrida gränserna mellan deras grupp och elevernas, utifrån ett in- och utgruppsperspektiv och fånga elevernas uppmärksamhet, utifrån ett modellinlärningsperspektiv.

6.4.1 Att presentera sig själv som medlem av samma grupp

Något som tydligt gick att urskilja var de olika grupperingar som fanns under insatsen. Det var inte en samlad grupp människor som sågs på Lundby brandstation i början av dagarna, utan det var elever och blåljuspersonal - ett vi och ett dem. Flera försök att luckra upp gränserna, och bygga broar, mellan de båda grupperna observerades dock under dagarna. Bland annat anammade vissa instruktörer ungdomarnas språk och jargong, både i sättet de pratade, rörde sig och betedde sig. Genom enkla metoder som att byta ut ordet "kompis" till "polare" eller "bror" hamnade interaktionen på en jämn nivå där instruktörerna inte talade "över huvudet" på eleverna. Via interaktion med ungdomarna på deras nivå verkade dessa instruktörer i flera fall nå fram och knyta ett band med eleverna med större framgång än de andra. Resultatet syns tydligt i våra fältanteckningar, i form av elevernas ökade intresse och uppmärksamhet samt den avslappnade känsla som infann sig när gränserna suddades ut och de kunde prata med varandra på samma "språk". Detta kan även härledas till Becker som hävdar att om man på ett effektivt sätt lyckas spegla språk och jargong så kan man passera som del av samma grupp, och inte bli identifierad som utanförstående (Becker 2006, 92). Denna positiva effekt går även att se i de kvalitativa enkätsvaren. Där kunde vi tydligt se hur de dagar och/eller yrkesgrupper där den här sortens interaktion förekom, ofta också fick goda resultat och kommentarer som exempelvis "de är mycket bättre och snällare än vad man tror" och "jag trodde inte de skulle va så chill".

I våra observationer kunde vi också se att instruktörerna verkade nå fram lättare och skapa en bättre relation till eleverna när de lyfte fram att de själva vuxit upp i samma områden och gått i samma skolor. Detta märktes bland annat då eleverna och instruktörerna kunde börja samtala om gemensamma erfarenheter och upplevelser. Detta visade att de alla var medlemmar i samma grupp, vilket också kan tänkas ha gett eleverna en, vad Becker kallar, "känsla av gemensamt öde" (1977, 44). Då ingruppen värderas högre än utgruppen tror vi detta är av vikt för att relationsbyggandet ska ge effekt. Om eleverna inte ser instruktörerna som potentiella medlemmar av deras egen grupp, så kommer de trots att det relationsbyggande arbetet i övrigt har fungerat väl fortsätta värdera sin ingrupp och sina regler och normer som mer värdefulla (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2013, 267-268).

Vikten av att presentera sig själv som medlem av samma grupp kunde också ses tydligt under den gemensamma lunch som hölls på respektive skola efter besöket på brandstationen. Där var stämningen betydligt mer avslappnad och vi kunde se hur flera av de tillvägagångssätt som

nämnts ovan användes parallellt. Flera instruktörer föll ibland, möjligen omedvetet, in i en mer avslappnad roll som innebar ett mer vardagligt språk och en mer lättsam attityd. Här befann de sig alla dessutom på elevernas "hemmaplan" och det var blåljuspersonalen som besökte eleverna och inte tvärtom, vilket också förändrade maktbalansen. Under lunchen skedde interaktionen på bådass villkor och eleverna kunde själva välja om de ville gå fram till instruktörerna, om de ville sätta sig vid samma bort etcetera. Vi observerade också hur flera av de elever som befann sig på skolan, men inte hade varit med på brandstationen tidigare, först verkade reagera med en viss oro när de fick syn på blåljuspersonalen, för att sedan bli nyfikna och kontaktsökande när de insåg att de bara var där för att äta lunch. Vi tror därför att detta moment var särskilt viktigt, inte bara för brobyggandet mellan de som var med under insatsen, utan även för relationen till de elever som fick se blåljuspersonal på sin skola utan att det behövde vara förknippat med att något dåligt hade inträffat.

6.4.2 Uppmärksamhetshöjande attribut och motivation

Uppmärksamhetshöjande attribut kan syfta till användandet av sensomotoriskt stimulerande inslag, vilket i det här fallet blir aktuellt i form av interaktiva övningar eller filmvisning (Bandura 1977, 25). Att sådana inslag hade en positiv effekt kunde vi se tydligt i våra observationer, där de elevgrupper som fick vara mer delaktiga och aktiva under lektionerna också verkade vara mer uppmärksamma och intresserade. Detta visade sig bland annat genom hur många frågor som ställdes och hur mycket av elevernas fokus som låg på instruktörerna, istället för att exempelvis viska med sina klasskamrater eller titta i sina mobiltelefoner. Lektionerna med mer interaktiva inslag ledde mer frekvent till dialog mellan instruktörer och elever vilket möter det syfte PAR-projektet själva haft (se appendix 1). Effekten av sensomotoriska inslag kunde vi också se tydligt hos en av yrkesgrupperna, där det skedde en positiv förändring, både enligt våra fältanteckningar och det statistiska resultatet, i samband med att de ett par dagar in i projektet ändrade upplägget för lektionen och utökade innehållet med rekvisita och övningar.

När en individ ska förändra sitt beteende och lära om krävs också motivation, ofta i form av att beteendet får positiva följder (Bandura 1977, 28-29). Inom PAR-projektet fanns självfallet ingen möjlighet att belöna eleverna för deras deltagande, men något de flesta instruktörer gjorde var att måla upp en positiv bild av sina yrken och bjuda in eleverna till att en dag bli

deras kollegor. Därmed kan en möjlig framtid som blåljuspersonal ses som själva belöningen. Ofta nämndes saker som att de var tacksamma för sina kollegor, de fördelar som arbetet gav dem och den gemenskap de kände. Instruktorernas sätt att lyfta fördelar och inbjuda till sina respektive yrken kan också kopplas direkt till frågan om huruvida eleverna kunde tänka sig att arbeta med de olika yrkena i framtiden. Det faktum att flera av dem har ändrat sig och nu kan tänka sig en framtid inom något av yrkena ser vi som en tydlig indikator på att detta tillvägagångssätt var framgångsrikt och fungerade brobyggande. Det märktes också tydligt under våra observationer att detta var något som tog fäste, då flera elever ställde frågor under lektionerna om hur man gick tillväga för att utbilda sig till respektive profession.

Förutom att motivera eleverna till att bli en del av deras yrkeskår, lyftes också, indirekt, fördelar med att inte utföra kriminella handlingar. Detta skedde exempelvis i sättet de pratade om sitt yrke, vilket kan ses som ett sätt för instruktörerna att motivera eleverna till att bli en del av deras ingrupp - och därmed det konventionella samhället. Men när det talades om kriminalitet poängterades inte bara de fördelar det innebär att *inte* ägna sig åt sådant, utan även de konsekvenser det kan medföra om man gör det. Något som återkom hos alla yrkesgrupper var deras fokus på de konsekvenser och påföljder ett kriminellt beteende kan få. Somliga instruktörer valde att enbart fokusera på vilka konsekvenser det kan få när man försvårar för blåljuspersonal, genom till exempel stenkastning mot ett utryckningsfordon, och på hur det kunde leda till att andra inte kunde få hjälp i tid och därmed råka illa ut. Andra fokuserade dock på hur brottsliga handlingar skulle leda till rättsliga påföljder och straff för eleverna själva. Av våra fältanteckningar framgår att ett fokus på konsekvenser för andra verkar ha engagerat eleverna mer, då vi när sådana historier berättades kunde se hur de lyssnade väldigt uppmärksamt och intresserat. Detta kan också härledas till Becker, som menar att oönskat beteende kan motverkas genom att hedervärda och erfarna personer i sociala situationer framställer en handling som omoralisk och olämplig (Becker 2006, 61). Att på detta sätt motivera eleverna till att bli en del av det konventionella samhället och följa de lagar och normer det innebär, kan alltså tänkas ha fungerat effektivt, om instruktörerna i övrigt har lyckats få deras respekt.

Av våra observationer framgår dock att då det fokuserades på konsekvenser för eleverna själva, i form av exempelvis rättsliga påföljder, återfanns inte samma engagemang och

uppmärksamhet hos eleverna som vi tidigare sett. Bandura hävdar dessutom att hot om straff eller rättsliga påföljder sällan är verksamt alls, då de individer som redan har etablerat en kriminell attityd inte kommer ta till sig av hoten, utan snarare utveckla nya strategier för att ta sig runt lagen, och de som man vill uppmana att inte *börja* med ett kriminellt beteende oftast redan vet var de står i den frågan. Alltså blir det tillvägagångssätten, sett ur Banduras teori, verkningslöst oavsett vem man riktar sig till. Att tala om rättsliga påföljder framhäver dessutom att instruktörerna är i maktposition, vilket befäster skillnaderna mellan dem som yrkesutövare och eleverna som potentiella förbrytare, och därmed ökar distansen mellan grupperna och försvårar relationsbyggandet. Detta för oss in på mindre framgångsrika inslag, vilka redogörs i avsnittet nedan.

6.5 Mindre framgångsrika inslag

Här kommer vi att redogöra för de stigmatiserande inslag som återfanns i lektionerna, vilka motverkar relationsbyggandet mellan ungdomar och blåljuspersonal och därmed verkar försvårande i arbetet att nå projektets syfte.

6.5.1 Förutfattade meningar

På lektionerna presenterades, som tidigare nämnts, kontinuerligt exempel på scenarier där individer på olika sätt försvårar arbetet för blåljuspersonal, med bland annat stenkastning, bränder eller grön laser. I vissa fall talade instruktörerna om sådana händelser som något som eleverna kanske hade hört talas om eller stött på bland vänner eller syskon, men i andra fall antogs det att eleverna själva hade varit, eller skulle komma att vara med om, sådana situationer och man utgick alltså från att eleverna själva rörde sig i kriminella kretsar. Ett sådant förhållningssätt leder till en fortsatt stigmatisering av eleverna där de kan uppfatta, och få bekräftat, att det är så de blir sedda på av blåljuspersonal (Engdahl & Larsson 2011, 110-112). Samma stigmatiserande inslag återkom i vissa fall när det gällde instruktörernas förhållningssätt till flickor respektive pojkar. Här var det ofta fråga om mer subtila handlingar, som vilka man vände sig till i rummet, hur man tilltalade eleverna, vilka som fick svara på flest frågor etcetera. Här kunde vi i våra observationer tydligt se hur de som fick mer uppmärksamhet under lektionerna också i de flesta fall var desamma som kom fram och

pratade med instruktörerna efter och mellan lektionerna samt på lunchen. Vi kunde också se kopplingar i det statistiska resultatet, där förekomsten av stigmatiserande inslag, både små och stora, verkar ha påverkat elevernas intryck negativt.

6.6 Försvårande inslag

Under lektionerna förekom också vissa försvårande inslag. Dessa var av den karaktär att de inte verkade direkt negativt för det statistiska utfallet, men de försvårade relationsbyggandet med ungdomarna då de blev ett hinder i den mellanmänskliga kontakten.

6.6.1 Ansvarsförskjutning

Genom användandet av neutraliseringstekniker eller ansvarsförskjutning kan fientliga inställningar och negativa beteenden rättfärdigas genom att ansvar och skuld läggs på motparten (Sarnecki 2009, 240-241). Med hjälp av denna teknik kan vi bland annat förstå varför den problematik som uppkommit till följd av bristande relation mellan ungdomar och blåljuspersonal förekommer i socialt utsatta områden. Bland de kvalitativa svaren i enkäterna kunde vi hitta ett flertal exempel från elever som upplever att de har blivit orättvist behandlade av främst poliser tidigare. På frågan om huruvida de någonsin har träffat någon ur någon av de olika yrkesgrupperna och hur det i så fall kändes, återfanns svar som: "...de var väldigt stränga och bestämda", "inte bra", "läskigt" och "... de var tykna hårda, elaka, respektlösa och jag blev mycket rädd". Enligt tekniken *fördömandet av de som fördömer*, då fokus skjuts från individen till fördömande motpart, skulle den sortens möten kunna förklara varför de här ungdomarna är fientligt inställda till blåljuspersonal, då de upplever att de redan själva blivit fördömda (ibid). I förlängningen kan det då också förklara varför vissa ungdomar väljer att rättfärdiga handlingar som att exempelvis kasta sten på polisbilar. Ett fördömande av, och en negativ attityd gentemot, blåljuspersonal vänds istället mot fördömarna själva, vilket i det här fallet är just blåljuspersonalen.

6.6.2 Det dubbelsidiga ansvarsförskjutandet

Den nämnda ansvarsförskjutningen uppstod dock inte enbart åt ett håll, utan gick också att återfinna från instruktörer till elever. Under lektionerna uppmärksammade vi att det förekom

olika sätt att presentera varför just *dessa ungdomar* var där, vilket vi tror kan ha verkat försvårande. Det varierade från att tydligt presentera att syftet med deras närvaro var att skapa en bättre relation och kanske även motivera dem till att bli deras kollegor i framtiden, till att enbart lyfta deras uppnådda, eller snart uppnådda, straffmyndighet, till att inte benämna det alls, vilket då lämnade utrymme för egna antaganden för eleverna. I våra observationer såg vi hur detta verkade leda till en viss förvirring hos eleverna, där de, när instruktörerna frågade varför de trodde att de var där, ibland svarade vad de andra instruktörsgrupperna hade sagt, men då också fick en ny förklaring. Att inte tala öppet om att detta var en riktad insats, som kommer av att relationen mellan ungdomar och blåljuspersonal i Biskopsgården behöver stärkas och förbättras, kan ses som ansvarsförskjutning, då det från yrkesgruppernas sida sker ett fokusskifte från deras "oförmåga" att tackla oroligheterna i dessa områden till ett fokus på ungdomarnas ålder.

Om instruktörerna talar till eleverna med antagandet att de är kriminellt aktiva eller är del av de problem som finns i deras bostadsområde verkar detta stigmatiserande och påverkar elevernas syn på sig själva till följd av hur de ses på av utomstående (Becker 1963, refererad i Sarnecki 2009, 201-202). Men då elevernas bild i flera fall redan är att blåljuspersonalen ser dem som kriminella, behöver det faktum att instruktörerna inte vet något om huruvida de är det eller ej, lyftas fram särskilt tydligt. För att undvika stigmatisering är det alltså avgörande att instruktörerna talar om för eleverna att det inte är just de som antas vara kriminella eller avvikande, utan att de är där som en konsekvens av att de råkar bo i just Biskopsgården.

6.7 Sammanfattning av tillvägagångssätt och inslag

Sammanfattningsvis kan sägas att vi har identifierat en mängd mer och mindre framgångsrika tillvägagångssätt och inslag, vilka vi tror kan ha haft en effekt när det kommer till det relationsskapande arbetet med ungdomar. Av vad som framgått i vår empiri kan följande sägas; i de fall då elevernas upplevelser av dagen och instruktörerna har varit av positiv karaktär har en högre grad av interaktiva, brobyggande och relationsskapande inslag förekommit. Även relaterbarhet, motivation och identifikation med den andres grupp förekom i högre grad här. Då det i det statistiska resultatet förekom en negativ utveckling (se appendix 2) återfanns inslag av stigmatisering, distansering och ansvarsförskjutning. Denna koppling har vi även kunnat styrka

genom våra observationer.

Något som också framkommit när vi har jämfört våra fältanteckningar med vårt statistiska resultat är vilka tillvägagångssätt och inslag som har varit *avgörande* för utfallet och elevernas upplevelser av blåljusyrkena (se appendix 2). Genom teoretisering av våra observationer har vi kunnat urskilja vilka av dem som har påverkat resultatet för de olika yrkesgrupperna då utfallet varit av negativ karaktär. Vilken metod som har varit avgörande för det statistiska utfallet och några möjliga förklaringar till detta kommer att tas upp i avsnittet nedan.

7. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Vi har nu redogjort för hur elevernas bild av blåljusyrkena och blåljuspersonalen verkar ha förändrats till följd av PAR-projektets insats, samt försökt förstå och förklara vad denna förändring kan tänkas bero på enligt våra observationer och vårt teoretiska ramverk.

För att få ytterligare förståelse för varför vårt resultat ser ut som det gör kommer vi att diskutera även andra tänkbara påverkansfaktorer, faktorer utanför de vi kunnat urskilja genom vår kvalitativa och kvantitativa analys. I avsnittet nedan kommer vi först att diskutera vad som kan ha lett fram till och påverkat de olika yrkesgruppernas nyckelinslag för att sedan resonera kring möjliga påverkansfaktorer.

7.1 Nyckelinslag

Som nämndes i avsnittet ovan har vi genom observation kunnat urskilja flera nyckelinslag som har påverkat de olika yrkesgruppernas utfall i vårt statistiska resultat. För polisen blev resultatet bättre ju mer relaterbara de var, vilket kan förstås utifrån den befintliga motsättning som finns mellan polis och ungdomar i socialt utsatta områden. Som vi tidigare tagit upp finns det en tydlig gruppering dem emellan, och därför är det inte heller förvånande att de tillvägagångssätt som framhävde instruktörernas person, och inte bara deras yrke, har fått en positiv effekt. Vi tror dessutom att polisen redan från start kan ha haft ett sämre utgångsläge, då relationen mellan dem och eleverna kan tänkas ha varit mer ansträngd till följd av de motsättningar som

finns i området. Detta kan ha lett till att de var tvungna att arbeta hårdare på relaterbarheten än övriga yrken.

Det nyckelinslag vi har identifierat hos ambulansförarna är uppmärksamhetshöjande attribut i form av interaktiva inslag, vilket vi tror kan bero på att eleverna inte har samma starka åsikt och/eller uppfattning om ambulansen som om polis eller räddningstjänst. Detta kan möjligen vara en effekt av att ambulansförare är ett ganska anonymt yrke, som kanske inte heller har samma status som de andra. Men det kommer förmodligen också av att både räddningstjänst och polis, till skillnad från ambulansförarna, redan har arbetat mycket med samverkansinsatser och att göra sig synliga. Till följd av detta hade instruktörerna från ambulansen möjligen en längre startsträcka och mer att bevisa för eleverna, och de var därmed tvungna att arbeta mer med att bibehålla elevernas uppmärksamhet och göra sin lektion intressant.

I räddningstjänstens fall verkar det vara ett undvikande av stigmatiserande inslag som krävdes för att uppnå och/eller bibehålla en positiv inställning till yrket. Vad vi kunde se i våra fältanteckningar från första dagen var att det talades om att motarbeta blåljuspersonalens arbete som att detta var något som eleverna själva hade gjort, eller skulle komma att göra, sig skyldiga till och vi tror att detta kan ha haft en negativ effekt på resultatet. Det bör dock lyftas att detta inte är ett nyckelinslag i samma avseende som för de andra yrkesgrupperna, då detta inte är ett inslag som ökade den positiva effekten när det lades till - utan när det undveks. Av vår analys att döma har räddningstjänsten redan ett fungerande arbete med dessa ungdomar där de, istället för att applicera och förstärka metoder, behöver arbeta med att undvika stigmatiserande inslag. Räddningstjänsten hade möjligen inte lika lång väg att gå som de andra, till följd av tidigare insatser och redan etablerade relationer, men bör kanske i vissa fall arbeta på att hålla sitt bemötande fritt från stigmatiserande inslag, för att inte negativt påverka den befintliga relationen och inställningen till dem och deras yrke. Denna diskussion kring redan befintliga relationer och tidigare utförda insatser för oss in på nästa punkt att diskutera, nämligen hur det kom sig att vi i vår analys kunde urskilja en i många fall positiv inställning gentemot blåljuspersonal redan innan projektet.

7.2 Nådde man verkligen målgruppen?

Något som också bör lyftas är två aspekter av huruvida insatsen verkligen nådde de elever som kan tänkas vara i störst behov av den här typen av relationsbyggande insats. Nedan diskuteras om de elever som var på plats verkligen hade den negativa inställning som en insats av det här slaget kan tänkas vilja motverka, samt om de eleverna med kanske störst behov av denna insats faktiskt fanns på plats på Lundby brandstation.

7.2.1 Positiva redan före insatsen

Som tidigare nämnts visade våra statistiska resultat en relativt svag förändring, vilket nog till stor del beror på den positiva inställning som fanns hos eleverna redan innan projektet genomfördes. Denna på förhand redan positiva attityd var något som i efterhand framkom då enkäter analyserades, men för att exemplifiera detta ytterligare kan de kvalitativa svaren från förenkäterna lyftas fram. Där fick eleverna skriva vad de tänkte på när de hörde orden “polis”, “brandman” och “ambulans”, och här var en majoritet av svaren positiva. Svar som återkom ofta var: “räddar folk”, “hjälper folk”, “håller ordning”, “trygghet”, “säkerhet” och “rättvisa”. Denna positiva inställning känns viktig att lyfta fram och resonera kring. Den kan tyckas stå i direkt motsättning till den bild av “förortsungar” och “kriget i förorten” som målas upp av bland annat media, men kanske behöver det ena inte utesluta det andra. Även om vi inte vet någonting om huruvida just de här ungdomarna någonsin har agerat ut mot blåljuspersonal, behöver inte det faktum att man faktiskt förknippar blåljuspersonal med trygghet innebära att man aldrig kan bli arg eller besviken på dem och sedan ge utlopp för den frustrationen genom att exempelvis kasta sten mot deras fordon. Vissa kanske har stor respekt för blåljuspersonal och kopplar dem till just trygghet, men känner sig osynliggjorda och bortglömda och därmed väljer att vända sig mot dem. Det kan också röra sig om ungdomar som har stor respekt för blåljuspersonal, men som på grund av grupstryck och andra gruppfenomen känner sig tvungna att anamma en kriminell attityd, för att passa in och representera sitt område på ett, i sammanhanget, adekvat sätt och i förlängningen slippa bli utesluten ur sin grupp.

En annan förklaring till de positiva förenkäterna är att det redan har anordnats en mängd liknande insatser i de berörda skolorna och att de yrkesverksamma i området redan arbetar mycket ute på fältet för att göra sig synliga och tillgängliga. Majoriteten av de elever som deltog i projektet hade varit på Lundby brandstation förut och många kände, eller kände igen,

några av instruktörerna från insatser som exempelvis *Häfa i 5:an*. Det goda resultatet av förenkäterna kan därmed härledas till Bandura, som betonar att upprepning förbättrar inläringen, och därmed kan leda till en förändrad, och i det här fallet förbättrad, attityd och inställning (Bandura 1977, 24-25). Att så många elever var positivt inställda till blåljusyrket redan före insatsen behöver dock inte vara negativt, eller innebära att de har nått “fel” målgrupp, då PAR-projektets syfte är att stärka relationer mellan dem och ungdomar, oavsett om det är goda relationer som behöver stärkas ytterligare eller dåliga relationer som behöver förbättras.

7.2.2 Var verkligen de som mest behövde det på plats?

Men det känns ändå viktigt att lyfta huruvida de som kan tänkas ha behövt det mest ur ett brottsförebyggande perspektiv verkligen närvarade under PAR-projektet. Denna insats riktade sig till åttondeklassare där det, till följd av de motsättningar som finns i Biskopsgården, kan tänkas finnas en mängd elever som redan tidigare skapat sig en tydlig bild av yrkesgrupperna och på grund av detta valt att inte dyka upp. Antas kan att eleverna, i åldrar tidigare än åttonde klass, funnit grupptillhörigheter som medfört en negativ inställning till blåljuspersonal. Om så är fallet innebär det att det här kan ha fallit bort elever som inte vill beblanda sig med nämnda personal. Alltså elever som aktivt tagit avstånd från deltagande i projektet till följd av en redan tidigare starkt etablerad motvilja gentemot blåljusyrkena och dess personal. Om så är fallet kan behovsgrupper ha fallit genom stolarna till följd av att de valde att inte infinna sig, men detta kan bara spekuleras i.

7.3 Skola D - den uteblivna skolan

Det fanns dock en skola som stack ut från de andra i det att flera elever var negativt inställda till blåljuspersonalen före PAR-projektet. På frågan om vad de tänkte på när de hörde de olika yrkena återfanns svar som; “Fuck the police”, “Fuck aina” och “Elak jobbig, irriterande, förstör ungdomars framtid”. Den sortens svar förekom visserligen i ett relativt litet antal enkäter, men då detta var något som sällan påträffades i enkäterna från de andra skolorna visar det ändå på en viss skillnad. Till följd av uteblivna efterenkäter har vi som tidigare nämnts dessvärre inte kunnat analysera huruvida projektet lyckades påverka denna negativa attityd eller ej. Om även denna skola följde den positiva trend som vi kunnat utläsa hos de andra skolorna (vilket våra fältanteckningar från deras medverkan i insatsen antyder) hade vi här kunnat se en mer markant

förändring, men dessvärre kan detta enbart spekuleras i.

7.4 Vår kvantitativa variabel

Något som också bör lyftas är att frågan om huruvida eleverna kan tänka sig att arbeta med de olika yrkena i framtiden och som vi har baserat vår statistiska analys på egentligen inte säger någonting om elevernas faktiska *åsikt* om de olika yrkesgrupperna. Det faktum att fler svarar ja

efter insatsen vittnar dock om att instruktörerna har lyckats göra sina yrken mer intressanta och relaterbara, och på så sätt skapat en mer positiv uppfattning om blåljusyrkena. Detta kan i sin tur indikera på en mer positiv bild av de som utövar dem och därmed en stärkt relation mellan blåljuspersonalen och eleverna. Möjligen påvisar det även en förändring i respekten för de olika yrkesgrupperna, och då en person som kan tänka sig att arbeta som exempelvis polis i framtiden förmodligen har längre till att kasta sten mot en polisbil innebär även detta en förbättrad relation. Det antyder också att de tydliga grupperingar som fanns i början av varje dag kom att luckras upp efter hand, och att flera elever kände att det kanske inte var helt omöjligt att de och blåljuspersonalen en dag skulle kunna vara del av en och samma grupp.

8. SLUTSATS

Vårt syfte har varit att utvärdera utförandet av PAR-projektets insats i Biskopsgården. Vi har undersökt om projektet har utmynnat i en förändring i relationen mellan eleverna och blåljuspersonalen, genom att analysera hur instruktörernas tillvägagångssätt under insatsen har kommit att påverka elevernas uppfattning om blåljusyrkena. Vi inledde uppsatsen med att skriva om kriminaliteten och otryggheten i socialt utsatta områden och om den splittrade relation, mellan de boende och blåljuspersonal, som ligger till grund för insatsen. Vi har därefter berört hur elevernas inställning till de olika blåljusyrkena har sett ut både före och efter insatsen. Vi har försökt utröna om en förmiddag av dialog på bådass villkor kan fungera som en möjlig ingång, eller “passerkort”, till det konventionella samhället och därmed huruvida insatsen kan fungera som ett alternativ till hatet och motståndet. Det vi framförallt har varit intresserade av är hur man på bästa sätt kan stärka relationen och sudda ut gränserna mellan de

grupperingar som återfinns i de berörda områdena och om ett projekt som PAR kan vara ett led i arbetet att skapa ett “vi” av det som tidigare varit ett “vi och dem”.

8.1 Avslutande reflektioner

Enligt vår sammanvägda bedömning har PAR-projektet påverkat elevernas uppfattning om blåljusyrkena positivt, vilket vi tror är en stark indikation på att projektet fungerat effektivt i sitt syfte att förbättra relationen mellan elever och blåljuspersonal. Elevernas positiva upplevelse av projektet framgår också tydligt i svaren på frågan om vad eleverna tyckte om dagen, där en majoritet av svaren var positiva och det bland annat gick att läsa svar som: “Den var underbar och rolig”, “Det var jätteroligt att vara där och lyssna på dem”, “Det var spännande och jag lärde mig mycket”, “Rolig och meningsfull” och “Det var väldigt roligt och intressant”.

Hur vårt resultat kan förklaras med hjälp av teori och tillgänglig empiri har vi redan berört, men sammanfattningsvis kan sägas att de tillvägagångssätt och inslag som verkar ha haft störst positivt genomslag är de som har fungerat uppmärksamhetshöjande, brobyggande, motiverande och inbjudande. Här ingår bland annat interaktiva övningar, att uppmuntra eleverna att bli del av deras yrkeskår, att anamma elevernas språk och jargong samt att lyfta att man själv kommer från samma bakgrund och därmed identifiera sig som medlem av samma grupp. De inslag som har fungerat mindre bra å andra sidan, är de som har framhävt och förstärkt glappet mellan de båda grupperna ytterligare, det vill säga de av stigmatiserande och distansierande karaktär. Baserat på både enkäter och observationer tror vi dock att det allra viktigaste är att insatsen ska vara ett positivt inslag i elevernas vardag, fritt från fördomar och förutfattade meningar, där eleverna för en stund kan få glömma att blåljuspersonalen är där i sin yrkesroll och lära känna de faktiska personerna. Vi tror också att den här typen av insatser bör genomföras så ofta som möjligt, då vi genom de positiva förenkäterna har förstått att det arbete som har utförts i området hittills verkligen har gett resultat. Ju fler tillfällen som ges, och ju tidigare i livet det påbörjas, desto större är sannolikheten att man med den här typen av insatser faktiskt kan lyckas skapa en ömsesidig förståelse och respekt mellan blåljuspersonal och ungdomar i socialt utsatta områden. Och förhoppningsvis kan det, i förlängningen, leda till större tillit och mindre stenkastning.

Avslutningsvis kan sägas att PAR-projektet har varit en värdefull och viktig insats. De tydliga

grupperingar som vi såg när eleverna kom till Lundby brandstation verkade smälta samman under dagen, för att slutligen utmynna i en gemensam lunch på elevernas "hemmaplan", med lättsamma och uppsluppna samtal på bådass villkor. Där kunde vi se hur det i flera fall faktiskt inte längre fanns ett tydligt "vi och dem", utan en något brokig skara av vuxna och ungdomar, blåljuspersonal och elever, som trots alla motsättningar åtminstone för tillfället verkade tillhöra samma grupp, och därmed utgjorde ett "vi".

"Jag har haft bästa dagen i den här terminen som skol dag, jag lärde mig mycket viktiga saker som jag kan förändra mig mitt liv som bra"

- Elev från skola C

Litteraturlista

Bandura, Albert (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall

Becker, Howard S. (2006). *Utanför: avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv

Björk, Micael (2006). *Ordningmakten i stadens periferi: en studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004-2005*. Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion

Björngren Cuadra, Carin & Fransson, Ola (red.) (2012). *Tillit och förtroende: ständiga utmaningar för professioner*. 1. uppl. Malmö: Gleerups

Brottsförebyggandet rådet. (2016). *Brottsstatistik - och resultat från NTU - i Urban 15-områden*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet. (2016). *Skolundersökningen om brott 2015 - Om utsatthet och delaktighet i brott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Dalen, Monica. (2008). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen. (2003). *Statistisk verktygslåda - samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur AB

Ek, Richard (2014). *Att laga revor i samhällsväven: om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden*. Malmö: Malmö högskola

Engdahl, Oskar & Larsson, Bengt (2011). *Sociologiska perspektiv: grundläggande begrepp och teorier*. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Forkby, Torbjörn & Liljeholm Hansson, Susanne (2011). *Kampen för att bli någon: bilder av förorten och riskfyllda utvecklingsvägar i Göteborg*. 1. uppl. Göteborg: FoU i Väst

Hammar Chiriac & Einarsson. (2013). *Gruppobservationer - teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur AB

Helkama, Myllyniemi & Liebkind. (2013). *Socialpsykologi - en introduktion*. Stockholm: Liber AB

Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.) (2011). *Etnologiskt fältarbete*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Lindblom, Jesper (2013). *Samverkan mot social oro: metodhandbok*. Solna: Västerorts Polismästardistrikt

Nationella operativa avdelningen. (2017). *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. (Rapport 2017:06) Stockholm: Nationella operativa avdelningen

Persson, Sofia (2013). *Att släcka innan det brinner: en utvärdering av socialt brandförebyggande insatser*. Göteborg: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet

Sarnecki, Jerzy. (2009). *Introduktion till kriminologi*. Lund: Studentlitteratur AB

Silva, Rickard. (2014). *Människan bakom Uniformen - en kriminologisk analys av ett lokalt förtroendeskapande arbete*. Göteborg: Göteborgs Universitet

Yin, Robert K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Appendix 1

Syfte

Polis, Räddningstjänsten och Ambulans genomför under våren 2018 ett pilotprojekt med syfte stärka relationen med ungdomar i lokalområdet Biskopsgården.

Genom metoden PAR som kommer från Botkyrka kommun stärker blåljusorganisationernas tillsammans relationen med ungdomar i sitt närområde. Genom dialog och interaktiva övningar ges möjlighet att samtala med ungdomar, där deras funderingar kring de lokala resurserna för polisen, ambulansen och räddningstjänstens arbete framkommer och besvaras för att skapa en ömsesidig förståelse och respekt. Trots den relativt korta tiden de träffas hinner de, enligt erfarenheter från Botkyrka bygga en god relation med ungdomarna som sedan förvaltas vidare via ungdomarna själva och under de möten som sker i vardagen i närsamhället.

Metod:

Polis, ambulans och räddningstjänst bjuder in ungdomar att medverka i PAR som innebär en förmiddag tillsammans. Ungdomarna och pedagogerna hämtas vid skolan av det lokala bussföretaget för att tillsammans åka till brandstationen. Där delas ungdomarna in i tre grupper under tre lektioner träffar alla tre organisationer.

Dagen avslutas med återsamling för gemensam avfärd till ungdomarnas för dagen inbjudna skola för att tillsammans äta lunch.

En digital enkätundersökning genomförs av eleverna ett par veckor före besöket och följs upp cirka två efter besöket. Kortfattat kan man se att ungdomarnas inställning innan besöket är negativ och misstänksam. Ambulansen och räddningstjänsten har inte lika många negativa uppfattningar innan träffen som polisen. Det man kan se i uppföljningen är att polisen har fått en 40-procentig ökning i positiv riktning och detta genom ett möte på 50 minuter.

Polisens uppdrag och befogenheter. Straffmyndig, vad innebär det? Olika scenarier om etiska dilemman som ungdomar kan ställas inför.

Dialog med ungdomar om begreppet ambulans där ungdomarna fick associera fritt. Olika typer av larm och prioriteringar. Hur många ambulanser finns det i området. Varför finns man till som organisation. Allt i syfte att öka kunskapen kring möjligheter och svårigheter med att jobba i en ambulans. Hur kan ungdomarna underlätta för ambulansen. Hur man larmar och vad som är bra att förmedla om de behöver larma.

Räddningstjänsten presenterar sin organisation i stort, vilka olika typer av verksamheter de har och olika specialistfunktioner. De informerar brandvarnare, brandsläckare och brandfilt och hur de ska användas. Man pratade hur man skulle uppträda om det började brinna i ett bostadshus

Appendix 2

Matriser som använts vid vår teoretiska analys av resultaten. Begreppen är hämtade ur de teorier som använts i uppsatsen och hur matriserna sedan fyllts i är baserat på observationer och fältanteckningar.

Tabell 1: Matris över använda tillvägagångssätt och inslag hos polis

POLIS								
Skol a	Modellinlärning		Stigmatisering		In- & utgrupper			Utfall
	Konsekvenser/ påföljder	Uppmärksamhets- höjande attribut	Stigma- tiseran- de	Bro- byggan- de	Distanser- ing	Motivati- on	Relaterb- ar- het	
A	X	X	X		X			-
B	X	X	X		X		X	0
C	X	X	X		X		X	+

Tabell 2: Matris över använda tillvägagångssätt och inslag hos räddningstjänst

RÄDDNINGSTJÄNST								
Skol a	Modellinlärning		Stigmatisering		In- & utgrupper			Utfall
	Konsekvenser/ påföljder	Uppmärksamhets- höjande attribut	Stigma- tiseran- de	Bro- byggan- de	Distanser- ing	Motivati- on	Relaterb- ar- het	
A	X	X	X	X		X	X	-
B	X	X		X		X	X	0
C	X	X		X		X	X	+

Tabell 2: Matris över använda tillvägagångssätt och inslag hos ambulans

AMBULANS								
Skola	Modellinlärning		Stigmatisering		In- & utgrupper			Utfall
	Konsekvenser/ påföljder	Uppmärksamhets- höjande attribut	Stigmatisering	Brobyggnade	Distansering	Motivation	Relaterbarhet	
A					X			-
B	X	X		X	X	X		0
C	X	X		X	X	X		+

Appendix 3

Information om PARK - enkäten

Lundby Brandstation 2018-03-05

Denna enkät är till för att alla vi blåljusorganisationer ska kunna utvärdera vårt möte med er ungdomar som sker inom ramen för PARK.

PARK är en förkortning av Polis, Ambulans, Räddningstjänsten och Kollektivtrafiken.

Alla som ni träffar under förmiddagen på brandstationen är personer som arbetar för trygghet och säkerhet där ni bor och går i skolan.

Syftet med enkäten är att vi ska undersöka vad ni vet om våra olika yrken innan ni träffar oss och hur ni upplevde våra lektioner på brandstationen.

Enkäten är anonym och vi kan inte utläsa vem som skrivit vad. Analysen kommer att användas i verksamhetsutvecklings - och forskningssyfte.

Med vänliga hälsningar från oss i PARK

Enkät till elever innan PARK

Vilken skola går du på?.....

1. Vad tänker du när du hör ordet Polis?.....

.....
.....

2. Vad tänker du när du hör ordet Räddningstjänst?.....

.....

3. Vad tänker du när du hör ordet Ambulans?.....

.....

4. Vad tänker du när du hör ordet Kollektivtrafik bussförare/spårvagnsförare?.....

.....

5. Berätta kortfattat vad du tror att de olika yrkesgrupperna arbetar med? (polis, räddningstjänst och polis)?

.....
.....
.....
.....

6. Hur upplever du att inställningen till dessa yrken är hemma och bland kompisar?

.....
.....

.....

7. Vet du någon som arbetar inom dessa yrken? Ja Nej

8. Om Ja, vad säger hen om sitt arbete?.....

.....

9. Skulle du kunna tänka dig att arbeta med något av dessa yrken i framtiden?

Polis Ja Nej Kan inte

Brandman Ja Nej Kan inte

Ambulanssjukvårdare Ja Nej Kan inte

Busstrafikförare/Spårvagnsförare Ja Nej Kan inte

10. Om du svarat ja på någon av alternativen, förklara gärna ditt svar.....

.....

11. Om du svarat nej på någon av alternativen, förklara gärna ditt svar.....

.....

12. Har du någon gång träffat och pratat med:

Polis Ja Nej

Brandman Ja Nej

Ambulanssjukvårdare Ja Nej

Busstrafikförare/Spårvagnsförare Ja Nej

13. Om Ja på något alternativ, hur kändes det?.....

.....

.....

Enkät till eleverna efter PARK

Vilken skola går du på.....

1. Hur upplevde du förmiddagen på brandstationen?

.....

2. Har din bild av Polisen förändrats efter ditt besök på brandstationen?

Ja Nej

3. Motivera ditt svar till frågan ovan.....

.....

4. Har din bild av ambulansen förändrats efter ditt besök på brandstationen?

Ja Nej

5. Motivera ditt svar till frågan ovan

.....

6. Har din bild av Räddningstjänsten förändrats efter ditt besök på brandstationen?

Ja Nej

7. Motivera ditt svar till frågan ovan.....

.....

8. Har din bild av Bussförare/Spårvagnsförare förändrats efter ditt besök på brandstationen?

Ja Nej

9. Motivera ditt svar till frågan ovan.....

.....

10. Skulle du kunna tänka dig att arbeta med något av dessa yrken i framtiden?

Polis Ja Nej Inskes

Brandman Ja Nej Inskes

Ambulanssjukvårdare Ja Nej Inskes

Bussförare/Spårvagnsförare Ja Nej Inskes

11. Motivera ditt svar till frågan ovan.....

.....

12. Vilket betyg får dagen på brandstationen som helhet. Betyg 1 mycket dåligt, betyg 10 mycket bra? Sätt ett kryss

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Mycket dåligt Mycket bra

LOGGBOK

Titel: "VI BEHÖVER ER, NI BEHÖVER OSS!"

En utvärdering av PAR-projektet i Biskopsgården

Författare: Louella Karlsson & Maya Lund Nord

Handledare: Charlotta Thodelius

Termin: VT18

-
- 5/3 Introduktionsmöte med Pernilla Alsterlind
-
- 6/3 Möte med Micael Björk angående projektet
-
- Uppstartsmöte för PAR-projektet på Lundby Brandstation
-
- 3/4 Första handledningsmötet med Charlotta Thodelius
-
- V 11, 12-16 mars, Genomförande av PAR-projektet
-
- 16/4 Handledningsmöte (bakgrund & tidigare forskning)
-
- 19/4 Maya hämtar enkäter hos Räddningstjänsten Storgöteborg
-
- 23/4 Louella hämtar enkäter hos Räddningstjänsten Storgöteborg
-
- 27/4 Enkäter matas in i SPSS
-
- Maya hämtar fler enkäter på Räddningstjänsten Storgöteborg
-
- De tillkomna enkäterna matas in i SPSS
-
- 4/5 Handledningsmöte (metod)
-
- 11/5 Handledningsmöte (resultat & diskussion)
-
- 17/5 Redovisning av resultat på Lundby Brandstation
-
- 18/5 Handledningsmöte (färdig uppsats)
-
- Opponering 29/5
- 30/5 Handledningsmöte och planering för omskrivning
-
- 29/5-3/6 Omarbetning av uppsatsen

Uppdelningar mellan uppgifter:

-
- Maya har skött den huvudsakliga kontakten med Charlotta Thodelius
-
- Louella har huvudsakligen skött kontakten med Pernilla Alsterlind

Redovisning av processen

Ovan syns en redogörelse av datum då saker har gjorts. När de tagit plats har till stor del varit beroende av projektet och arbetet kring det. Vi har många gånger fått anpassa vårt arbete utefter när vi fått tillgång till material. Vår arbetsprocess kom att saktas ned då det blev stora fördröjningar med insamlandet av enkäter, men då har vi istället lagt fokus vid andra delar under tiden.

Vem har bidragit med vad?

Vi har sen start, tillsammans med Charlotta, planerat in alla våra handledningsmöten så att vi haft en tidsplan att följa som gett oss tillräckligt med tid mellan de olika mötena för att ta oss an vissa delar i uppsatsen. Vi har under hela arbetets gång jobbat tillsammans vilket gör det svårt för oss att redogöra för vem som har bidragit med vad. Bitvis har vi delat upp arbetet som så att en producerat utkastet av en del eller stycke men då har den andre sedan tagit vid och under diskussion arbetet fram den slutgiltiga texten. Det finns alltså ingen del av arbetet som inte är skriven av oss båda. Vi delade stundtals upp litteraturen så att den ena av oss först tog sig an den och då kunde dela med sig till den andre av vad som sas så att båda inte alltid behövde läsa böckerna från pärm till pärm. Vi delade upp ansvaret som så att Maya fler gånger hämtat enkäter eftersom att Louella ansvarade för att låna och hämta böcker från biblioteket. Efter opponering har en hel del omarbetning behövt ske. Denna har skett under samma form som tidigare, alltså genom samarbete. Även de omskrivna delarna är skriva av oss båda och inte heller nu finns några delar av uppsatsen som är skriven av endast en person.

Reflektioner

Hur vi arbetat har varierat under arbetets gång. Vissa delar av uppsatsen har krävt att vi suttit tillsammans och arbetat och då har vi gjort detta i antingen skolan, hemma hos någon av oss eller på något café. Annars så har vi båda arbetat mycket hemifrån med kontinuerlig kontakt till varandra. Vi båda fungerar väldigt lika när det kommer till kommunikation så detta har inte blivit något problem för oss. Vi har haft daglig, timvis, kontakt via telefon och vi har hela tiden arbetat i samma dokument via google och därför hela tiden kunnat se vad den andra gör och kommentera och/eller fråga kring den andres arbete via funktionerna i Google Docs. Vi har under de senaste två månaderna inte stött på särskilt många problem rörande arbetssätt eller samarbete. Vårt primära problem har varit tillgången till vårt material, att det skett fördröjningar där som vi inte kunnat göra något åt. Det enda andra problemet har varit att vi lärt oss att vi fungerar olika bra att studera i olika miljöer, men detta har vi då anpassat oss efter. Vi har nog båda två lärt oss mycket om varandra under arbetets gång, men även hur värdefullt det kan vara att hela tiden ha någon alla bolla tankar och ideér med men främst hitta motivation hos. Ibland har uppsatsen känts tung och tiden knapp men då har vi kunnat motivera, resonera med och lugna varandra.

Individuella delar

Louella

Vårt arbetsfördelning har under tidens gång varit nästan obefintlig. Vi har inte i den bemärkelsen delat upp någon del av arbetet utan hela tiden jobbat tillsammans. Vi har gjort så att ibland fokusera på olika delar där den ena fått börja inleda och den andra fått ta vid när en "har kört fast". Däremot har jag lärt mig mycket om mig själv och min studieteknik genom den här uppsatsen. Maya har för mig genom uppsatsen fungerat som ett stöd när jag tappat motivation och jag har försökt göra detsamma för henne. Vårt arbete har oftast fungerat som så att vi börjar varje morgon med att se över vad vi ska göra under dagen, så bestämmer vi vem som gör vad och efter halva dagen pratar vi igenom och tar vid där den andra kört fast. Av den anledningen finns det inga delar eller stycken i uppsatsen som helt är skriva av en person.

Maya

Som ovan nämnts har vårt samarbete fungerat väldigt bra, vilket nog till stor del beror på att vi arbetar på ett liknande sätt. Vårt upplägg att skriva alla delar tillsammans har också det fungerat bra, då vi har båda har "känt" alla delar i uppsatsen och därmed har kunnat gå in och ta vid när den andre har kört fast eller tappat inspirationen. Precis som Louella nämner har vi också hela tiden kunnat motivera och stötta varandra, vilket har varit till stor hjälp under uppsatsens gång.